

Amélie Nothomb

De onmogelijke terugkeer

Uit het Frans vertaald door Marijke Arijs

T
Z
A
R
A

Geen enkel continent zou zomaar uit zichzelf op drift slaan. Vóór er tektonische scheuren ontstonden, was er maar één oceaan en maar één landmassa. Dat ene eiland heette Pangea. Ontheemding bestond niet: als je maar lang genoeg liep, kwam je vanzelf weer bij je dierbaren terecht.

Ieder vertrek is een vergissing. Ik kan het weten, want ik doe al mijn hele leven niets anders dan vertrekken. Mijn diplomatenouders verhuisden om de haverklap, met hun kroost die steeds meer getraumatiseerd raakte. Ik kon er maar niet aan wennen en kreeg een hekel aan vertrekken.

Als tiener had ik bij mezelf gezworen dat ik als volwassene de perfecte plek zou vinden en daar nooit meer weg zou gaan. Op mijn eenentwintigste besloot ik dat Tokio die uitverkoren plaats zou zijn. Het werd een ramp. Ik keerde terug naar Brussel met het idee dat die stad mijn thuis kon worden. Dat lag voor de hand, maar de goden dachten er anders over en stuurden me naar Parijs, waar ik aankwam als een vogel in het land der katten. Tot mijn verbazing werd ik smoorverliefd op die gevaarlijke stad. Ik hield Brussel achter de hand als noodoplossing en liet me verleiden door de Parijse hectiek.

In de afgelopen vijftientig jaar heeft mijn liefde voor Parijs de overhand gekregen. Het is de enige plek ter wereld waar ik zo onwaarschijnlijk lang ben geble-

ven. Als ze me als kind hadden gezegd dat ik me ooit in Parijs zou vestigen, dan had ik dat niet geloofd. Zo gaat het nu eenmaal als je verliefd wordt: een onvoorzien lot dient zich aan en je waagt de sprong in het diepe, met de opwindning van iemand die lak heeft aan carrièreplanning.

Dat neemt niet weg dat ik af en toe op reis ga. Eerlijk gezegd doe ik dat nooit van harte. Ik moet er goede redenen voor hebben: werk bijvoorbeeld. Niet dat ik nu zo'n plichtsgetrouw iemand ben, maar altijd is er die onderliggende verontwaardiging: 'Je woont in Parijs en toch wil je op reis?'

Alsof je in het paradijs woont en een bezoek zou willen brengen aan de hel.

Een kleine nuance: de afgelopen vijftientig jaar heb ik Italië en het Amazonegebied ontdekt – ik heb me gerealiseerd dat er nog meer sublieme plaatsen bestaan en dat het de moeite loont ze te bezoeken. Toch wekken zelfs die ideale bestemmingen het voornoemde gevoel van weerzin bij me op. Om te kunnen vertrekken moet ik een liefde overwinnen die aan inertie grenst.

Even opfrissen: inertie is de weerstand van een lichaam tegen het in beweging brengen door een kracht. Het woordenboek noemt het een eigenschap. Ik ben zo vrij het daar niet mee eens te zijn. Een eigenschap is bijna een homerisch epitheton. Inertie is veel erger.

Bij ieder vertrek moet ik mezelf geweld aandoen. En toch vind ik die reizen veel minder erg dan de verhuizingen in mijn jeugd, omdat mijn terugkeer nu gegarandeerd is. Het trauma is zo groot dat ik diep in mijn hart denk dat ik niet meer terug zal keren. Toen Paul

Bowles schreef dat een echte reiziger iemand is die niet zeker was van zijn terugkeer, had hij het natuurlijk niet over mijn specifieke pathologische geval, want ik treed die onzekerheid niet met filosofische waardigheid tegemoet, maar ben er juist doodsbang voor. In de nacht voor mijn vertrek doe ik geen oog dicht: ik heb het veel te druk met afscheid nemen van mijn bed, mijn kast en mijn dagelijks leven.

Begin 2021 kreeg Pep Beni de Prix Nicéphore Niépce voor haar prachtige fotoboek *Tombé du ciel*, dat het verhaal vertelt van de oorlog in de Stille Oceaan vanuit Japans perspectief. Daar zat een intercontinentale retourvlucht voor twee personen aan vast. Alle bestemmingen van Air France kwamen in aanmerking.

Pep Beni is een belangrijk persoon in mijn leven. Deze fantastische fotografe is een van de eerste vriendinnen die ik maakte toen ik een paar decennia geleden in Frankrijk aankwam.

Pep belde me om me het grote nieuws te vertellen: 'Ik heb voor Japan gekozen en jij gaat met me mee.'

Paniek.

'Jammer, maar volgens mij gaat dat niet door, vanwege de pandemie.'

'Weet ik. We vertrekken zodra de situatie het toelaat.'

Ik haalde opgelucht adem. Begin 2021 leek het ondenkbaar dat die nachtmerrie ooit zou ophouden. Zoals velen met mij dacht ik dat de lockdown en alles wat daarbij kwam kijken tot het einde der tijden zou blijven duren.

Geleidelijk verslapte het coronavirus zijn greep. Maar zelfs toen verre reizen weer tot de mogelijkheden behoorden, hield Japan de grenzen nog steeds dicht. Pep begon ongeduldig te worden.

Eind 2022 toonde het land van de rijzende zon zich bereid om weer reizigers te ontvangen, mits ze solide

garanties konden overleggen. Pep belde meteen met Air France om twee tickets te kopen voor maart of april. Alle vluchten waren al volgeboekt door de talloze toeristen die drie jaar hadden gewacht om de bloeiende kersenbomen te zien. Het leek wel of de goden me beschermden.

‘Maart 2024?’ stelde ik voor.

‘Geen sprake van. Hoe is Japan in mei?’

‘Mei is het seizoen van de azalea’s.’

Pep boekte meteen twee retourtickets. We zouden op 20 mei 2023 vertrekken en op 31 mei terugkeren naar Parijs.

‘Je kunt beter iemand anders vragen,’ probeerde ik nog.

‘Te laat. Bovendien wil ik dat jij me gidst. Jij bent de hogepriesteres van de lof der schaduw, ook buiten je romans. Hier kom je niet zomaar onderuit!’

Dat zal me leren, dacht ik.

De vertaler ontving voor de vertaling van dit boek een projectbeurs van Literatuur Vlaanderen.

© 2025 Uitgeverij TZARA/Standaard Uitgeverij nv
Franklin Rooseveltplaats 12, B-2060 Antwerpen
en Marijke Arijs

Oorspronkelijke uitgave
© 2025 *L'impossible retour*, Albin Michel

www.standaarduitgeverij.be
info@standaarduitgeverij.be

Vertegenwoordiging in Nederland
New Book Collective, Utrecht
www.newbookcollective.com

Ontwerp omslag en binnenwerk: Herman Houbrechts
Opmaak: www.intertext.be
Coverbeeld: © Charlotte Abramow

De vertaling van de haiku van Matsuo Bashō op p. 67 is ontleend aan *Verzamelde haiku's*, Amsterdam, Athenaeum-Polak & Van Gennep, 2023 (vertaling Jos Vos).

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Ondanks alle zorg die aan de samenstelling van de uitgave werd besteed, kan de redactie of de auteur noch de uitgever aansprakelijkheid aanvaarden voor eventuele schade die zou kunnen voortvloeien uit enige fout die in deze publicatie zou kunnen voorkomen.

ISBN 978 90 223 4174 2
D/2025/0034/272
NUR 302